

Gauerslund Skole – året efter

Resultater fra opfølgningstest i udviklingsprojektet "SKOLEN - verdensklasse på 100 dage" på Gauerslund Skole, august-september 2009

Vurderet af Hans Henrik Knoop, Forskningsdirektør i Universe Research Lab og Lektor ved DPU, Aarhus Universitet

Resumé

Gauerslund Skole satte sig i foråret 2008 som mål at skabe pædagogiske resultater vedr. faglighed og trivsel, der levede op til de højeste standarder, hvilket i vid udstrækning lykkedes via en samlet indsats fra lærere, skolepædagoger, ledere, forældre og elever. Opfølgende tests i august-september 2009 viser, at det samlet set er lykkedes Gauerslund Skole at fastholde det meget høje niveau i læsning og matematik, såvel som den øgede trivsel, der blev målt i juni 2008.

Indledende bemærkninger og forbehold vedr. opfølgningen

Der er i sagens natur altid usikkerhed forbundet med opfølgende undersøgelser, fordi der er så mange faktorer, som kan påvirke resultaterne og fordi de involverede – også på en lang række andre områder, end de der måles – ændrer sig undervejs i processen.

For eksempel kan man med rimelighed forvente en mindre tilbagegang, alene fordi et projekt som SKOLEN må formodes at have fået mange af de involverede til at engagere sig i et omfang, som ligger ud over, hvad der kan forventes almindeligvis at være tilfældet. Skolens ledelse har gentagne gange anbefalet andre at gribe en tilsvarende udvikling mere besindigt an, og eksempelvis sætte mere tid af til processen, end de havde mulighed for i Gauerslund, hvilket altså indikerer muligheden for, at de involverede har arbejdet "over evne" i projektet.

En anden usikkerhed beror på, at der siden de afsluttende målinger i forsommeren 2008 selvfølgelig er kommet to ny årgange til i Gauerlund, mens to har forladt skolen, så det er ikke en identisk elevgruppe, der er målt ved opfølgningen.

Hvorvidt sådanne usikkerheder er relevante for en vurdering er imidlertid en anden sag, for hvis det som i nærværende tilfælde gælder om at vurdere, hvorvidt en skole har en kvalitet, som alle ønsker sig, uanset hvilke elever og hvilke tidspunkter på året der er tale om, er det på mange måder tilstrækkeligt blot at konstatere kvaliteten på et givent tidspunkt. Og i denne ånd er nærværende vurdering da også blevet til.

Vigtige delresultater: Trivsel

Undersøgelsen i 2009 viser, at elevernes trivsel fortsat er på niveau med dét, der kunne konstateres ved afslutningen på projektperioden efter de 100 dage i forsommeren 2008, hvor eleverne i 1.-3.-klasserne samlet rapporterede 10 % forøgelse af trivslen, og eleverne i 4.-9.-klasserne samlet 16 % forøgelse af trivslen, gennem projektperioden.

Der kan i 2009 konstateres ganske små udsving i trivselsscoren for eleverne i forhold til 2008, idet eleverne på 1.-3. klassetrin scorer gennemsnitligt ca. 1.5 % lavere og eleverne på 4.-9. klassetrin scorer gennemsnitligt ca. 1.5 % højere. Disse udsving kan meget vel være interessante ved nærmere analyse, og fx indikerer tallene, at de store elevers engagement i undervisningen er øget med yderligere 2.5 % siden den flotte score 2008 – men de indledende forbehold taget i betragtning finder jeg ikke anledning til at konkludere noget på baggrund af de små udsving i nærværende sammenhæng.

Vigtige delresultater: Læsning i 1. – 4. klasse

Læseresultaterne for 1.- 4. klasserne viser samlet set, at Gauerlund Skole fortsat ligger langt over normen, at niveauet er endnu højere end i juni 2008, for så vidt gruppen af svage læsere er mindre og gruppen af middelhøje læsere er større, og at

næsten alle 4. klasses elever er sikre læsere.¹ Tabel 1, 2 og 3 illustrerer detaljer fra læseprøverne.

	A-læsere	B-læsere	C læsere
1. kl. Norm	8 %	44 %	48 %
1. kl. 08	18 %	56 %	26 %
1. kl. 09	35 %	45 %	20 %
2. kl. Norm	12 %	42 %	54 %
2. kl. 08	35 %	51 %	14 %
2. kl. 09	25 %	64 %	11 %

Tabel 1. Læseresultater for 1. og 2. klassetrin på Gauerslund Skole. Tabellen viser, at gruppen af svage læsere er mindsket på såvel 1. som 2. klassetrin, at der på 1. klassetrin er stor fremgang af A-læsere og en mindre tilbagegang af A-læsere på 2. klassetrin. Både 1. og 2. årgang scorer markant over landsgennemsnittet, målt på andelen af læsere som placerer sig den bedste fjerdedel.

	A-læsere	B-læsere	C-læsere	D-læsere	E-læsere	F-læsere
3. kl. Norm	28 %	41 %	20 %	2 %	5 %	4 %
3. kl. 08	50 %	40 %	2 %	8 %	0 %	0 %
3. kl. 09	38 %	55 %	2 %	5 %	0 %	0 %
4. kl. Norm	20 %	51 %	17 %	0 %	7 %	5 %
4. kl. 08	18 %	55 %	15 %	12 %	0 %	0 %
4. kl. 09	22 %	55 %	18 %	3 %	0 %	2 %

Tabel 2. Læseresultater for 3. og 4. klassetrin på Gauerslund Skole. Tabellen viser samlet, at 3.-klassetrin er gået lidt tilbage i læsning, og at 4.-klassetrin er gået lidt frem. Begge årgange scorer markant over landsgennemsnittet, målt på andelen af læsere som placerer sig den bedste fjerdedel.

	Gode læsere	Middelgode læsere	Svage læsere
Norm	27 %	41 %	32 %
2008	57 %	29 %	14 %
2009	58 %	32 %	10 %

Tabel 3. Oversigt over den samlede læseudvikling på Gauerslund Skole på 1.- 4. klassetrin. Scorerne for 1. og 2. klasserne er kategoriseret således, at A-læsere kategoriseres som "gode læsere", B-læsere kategoriseres som "middelgode læsere" og C-læsere kategoriseres som "svage læsere". Scorerne for 3.-4.-klasserne er samlet således, at A- og B-læsere kategoriseres som "gode læsere", C- og D-læsere kategoriseres som "middelgode læsere" og E- og F-læsere kategoriseres som "svage læsere".

¹ Anvendte tests: 1.kl.: OS 64; 2. kl.: OS 120; 3 kl.: SL 60; 4. kl.: SL 40. Alle tests er fra Dansk psykologisk Forlag. Da der er fortrolighed omkring enkeltelever, er elevscorerne samlet til klassescorer. På 1- og 2. årgang skelnes imellem hastighed og rigtighed, hvor eleverne fordeles i kategorierne A1, B1, C1, A2, B2, C2, A3, B3 og C3). På 3.-4. klassetrin regnes rigtighed og hastighed sammen, så eleverne fordeles i kategorierne A, B, C, D, E og F.

Vigtige delresultater: Matematik i begyndelsen af 8. klasse

Matematik-resultaterne for tilegnelsen af matematiske grundbegreber i 7.-klasses prøver blev i august-september 2009 gennemført med elever, som lige var startet i 8. klasse, da dette var det tætteste vi kunne komme på et match med de elever, som i 2008 blev testet ved slutningen af 7. klasse. Dette indebærer selvfølgelig en lille usikkerhed i forhold til sammenligning af resultaterne, men i lyset af at der samtidig kan forventes en vis glæmsel i sommerferien, som i givet fald vil sænke elevernes niveau en smule, vurderes denne usikkerhed som ubetydelig.

Samlet set viser matematik-prøverne, at Gauerlund Skole fortsat ligger langt over normen, og at niveauet fra i juni 2008 er fastholdt til trods at elever, som er tilknyttet skolens støttecenter, i 2009 deltog i testen, mens denne kategori elever ikke deltog i 2008.²

	Sikkert tilegnet	Usikkert tilegnet	Ikke tilegnet
Lands gennemsnit	80 %	15 %	5 %
Marts 2008	69 %	29 %	2 %
Maj – juni 2008	98 %	2 %	0 %
August – september 2009	95 %	5 %	0 %

Tabel 4. Matematikresultater for 8.(7.) klassetrin på Gauerlund Skole. Tabellen viser at 8.(7.) klasserne på skolen fortsat præsterer meget flotte resultater i matematik. Den ubetydelige tilbagegang fra 98 % - 95 % i kategorien "sikkert tilegnet" skal sammenholdes med, at alle elever – også de som tidligere ikke var med pga. specialundervisning – i 2009 deltog i prøven, hvilket næsten gør scoren for 2009 endnu mere imponerende end scoren for 2008.

Vigtige delresultater: Almenpædagogiske forhold

Der arbejdes fortsat med læringsstile i en professionel og udogmatisk ånd, hvor metoder vælges efter, hvad der ifølge professionelle skøn er hensigtsmæssigt – og ikke efter hvad der er "moderne". De mange fremskridt, som er konstateret på skolen, ser i høj grad ud til at have sammenhæng med anvendelsen af mere differentierede tilgange til det pædagogiske arbejde, men hvor meget af skolens

² Der er anvendt MG7 prøver fra Dansk psykologisk Forlag. Konstruktionen af prøverne er foretaget på baggrund af analyser af angivelserne i Fælles Mål og er dermed lærebogsafhængige. Materialet er en videreudvikling af RM-prøverne og bygger på forskningen i og erfaringerne med disse. Opgaverne er afprøvet på 4000 danske skoleelever fra 239 demografisk repræsentative skoler.

succes, der skyldes anvendelsen af læringsstile, kan vi fortsat ikke sige noget præcist om. Med andre ord: Gauerslund Skoles udvikling er sket *samtidig med*, at der er taget øget hensyn til elevernes foretrukne læringsstile, men vi kan ikke ud fra nærværende undersøgelse sige noget videnskabeligt om, i hvilket omfang denne anvendelse *forklarer* den faglige og trivselsmæssige fremgang på skolen, selv om man kan have en masse formodninger om det.

Lærer- og elevudsagn indikerer, at den pædagogiske "gejst" i skolen højnet via større hensyn for elevernes forskelligartede forudsætninger, der også har givet sig udtryk i form af øget energi, koncentration og mindre uro.

Udsagn fra ledelsen indikerer, udover stolthed på medarbejdernes vegne, at projektet har været umagen værd for så vidt man er tryk ved at anbefale andre at gennemføre tilsvarende, ambitiøse udviklingsprojekter – vel at mærke uden at kopiere noget blindt. Det forekommer at være en udbredt holdning på skolen, at det vellykkede projekt ikke ville være muligt uden en stærk kombination af bottom-up- og top-down-engagement og -styring, dvs. uden stærk opbakning fra såvel medarbejdere som ledelse.

Skolens indvendige såvel som udvendige fysiske rammer forekommer på en lang række områder at være blevet mere inspirerende og funktionelle via strategiske fornyelser.

Konklusion

Trivslen på Gauerslund Skole er i 2009 lige så højt som ved afslutningen af projekt SKOLEN i 2008. Læseniveauet i efteråret 2009 fortsat meget højt, og næsten alle elever i 4. klasserne er sikre læsere. Matematikprøverne i 2009 viser, at det meget høje matematikfaglige niveau er fastholdt gennem det år, der er gået, siden projekt SKOLEN sluttede. Endelig indikerer en række almenpædagogiske faktorer og forhold, at Gauerslund Skole fortsat er i stærk udvikling.

Afslutningsvis vil jeg som ansvarlighed for vurderingen gerne dele nogle perspektiver, som kan være vigtige for fortsat succes med den pædagogiske udvikling på Gauerslund Skole – og måske også mange andre steder.

Perspektiv: virkninger, varighed og spontant motiveret, og motiverende, trivsel

I forbindelse med såvel Plan B som SKOLEN var der en del debat om, hvad det mon var, der virkede, og om den konstaterede fremgang ville vise sig at vare ved. Her er det vigtigt dels at være opmærksom på, at der var rigtig mange forskellige ting i spil i projektet, så man fx ikke med sikkerhed kan sige, hvor meget af succes'en som skyldtes anvendelse af læringsstile, og dels at varig skoleudvikling typisk forudsætter såvel varigt engagement fra elever, lærere og forældre som varig opbakning fra ledelse, forvaltning og politikere.

Alt for megen skoleudvikling er gennem tiden løbet ud i sandet, når midlertidige projektmidler faldt bort, eller når der kom nye folk til, fordi den pædagogiske kvalitet var for situationsbestemt. For at forhindre noget sådant i at ske er det vigtigt, at skolens hverdag og vaner er af en karakter, som er positivt selvforstærkende – dvs. af en karakter så professionelle, ledere og elever spontant vil ønske sig at fortsætte med arbejdet – så de oplever, at "det kan betale sig", som det hed i gamle dage. Dette sandsynliggøres først og fremmest via hensigtsmæssige arbejdsvilkår og trivsel i hverdagen.

Hensigtsmæssige arbejdsvilkår opnås bl.a. ved at skabe rammer for undervisning, som fortløbende både inspirerer og udfordrer, som minimerer ventetider og beforder effektiv læring og kreativitet, og som både beforder individuelle styrker og sociale fællesskaber.

Trivsel sandsynliggøres bl.a. via udstrakt frihed til engagement under ansvar på alle niveauer, via meningsfulde faglige og sociale krav – og via oplevelsen af, hvor stor en nydelse det er at blive endnu dygtigere til noget man har talent for og/eller noget man simpelthen har brug for at kunne. Både Plan B og SKOLEN har indikeret, at hensyn til elevers foretrukne læringsstile kan være af stor pædagogisk værdi i skolen – og kan have stor betydning for elevernes trivsel. Men læringsstile har aldrig stået alene i den tænkning, som lå bag såvel Plan B som SKOLEN. Per Havgaard og Svend Erik Schmidt vidste kun alt for godt, at brug af læringsstile ville være fuldstændig ligegyldig, hvis skolens krav forekom elever og lærere meningsløse. De vidste også,

at det hele med stor sandsynlighed ville mislykkes, hvis ikke elever og lærere dybest set havde lyst til at engagere sig undervisningen. Og dybest set ved vi det vel alle: Hvis ikke en elev vil dét, eleven skal i skolen, duer eleven ikke rigtig til at være elev – heller ikke selvom eleven forsøger at bilde sig selv det ind, for ligesom en computer må en elevhjerne være tændt for at virke. Og det samme gælder selvfølgelig for professionelle undervisere: Hvis man ikke vil dét, man skal i skolen, duer man ikke rigtig til det, for det virker umiddelbart meningsløst at gøre noget, man ikke vil – og en underviser uden mening fungerer lige som alle andre: næsten ikke.

Perspektiv: konkurrence og sammenhold i skolen

I forbindelse med SKOLEN, og forsøget på at bevæge sig op ad en faglig rangliste, var der en vigtig debat, som handlede om, hvorvidt, og i givet fald hvordan, konkurrence kunne håndteres i forbindelse med pædagogisk udvikling. Debatten er krævende, fordi rigtig mange elever gennem tiden er droppet ud af skolen, fordi de har været hjælpeløst ydmygede i konkurrencen med dygtigere elever – samtidig med at rigtig mange elever er blevet skoletrætte af den simple grund, at der for dem aldrig rigtig er gået sport i at blive dygtigere i skolen. For hård konkurrence skader pædagogikken, og for blød konkurrence skader pædagogikken. Det gælder om at finde balancer – former for tilpas udfordrende konkurrence, hvor alle oplever glæden ved at der går sport i aktiviteterne, og hvor alle bevarer lysten til fortsat deltagelse. En "olympisk pædagogik" kunne man kalde det – og en form for kollektivt engagement i en højere sag ville det være.

Perspektiv: børns ret til anerkendelse og succes

Forestil dig en klasse, hvor de samme elever næsten altid får de højeste karakterer i alle fag – og næsten al den faglige anerkendelse. Og forestil dig at der er tale om en skole, hvor der ikke spildes mange tanker på noget, som ikke tæller til eksamen. Hvordan vil sådan en skole opleves for de andre elever? Mon det vil være en motiverende skole? Eller en positivt udfordrende skole? Eller en god model af det omgivne samfund? Formodentlig vil det først at fremmest være en skole fyldt af håb

– håb om at det snart må slutte, så man også selv kan få noget at være stolt af i hverdagen.

Heldigvis har vi en skolelov, som fortæller os, at vi har pligt til at sørge for, at alle elever får et ordentligt udbytte af skolen. Og heldigvis har vi i dag mulighed for at indrette skoler, så vi ikke bare kan befordre elevernes største talenter, men også en mangfoldighed, dvs. en bredde, af talenter, som gør det muligt for stort set alle elever at opleve, at de kan noget, at samfundet har brug for netop deres unikke bidrag, og at det kan være lige så spændende at blive dygtigere, som det var, inden de kom i skole.

Perspektiv: børns ret til at være truede og tabe

Forestil dig at være fodboldtræner for et hold miniputter, som en søndag morgen står på sportspladsen og kigger sørgmodigt op på dig, fordi de tabte 17-0 sidste søndag og nu er bange for, at det vil ske igen denne søndag. Og forestil dig, at du har været på et langt kursus i "anerkendelse" og på den baggrund forsøger at berolige de stakkels små med, at det er aftalt, at *de* får lov at vinde i dag. Det vil sikkert skabe håb – men sikkert først og fremmest håb om en anden træner næste søndag. Fordi det jo slet ikke er sjovt, hvis det ikke er alvor – hvis man ikke kan tabe – det ved 6-årige så udmærket godt. De ønsker ganske vist ikke at tabe 17:0 igen, men at få sejren forærende er da endnu mere ydmygende.

Eller forestil dig, at du skal lære 1. klassens elever at spille computer, og du, for ikke at skræmme eleverne, beroliger dem med, at de ikke kan dø på denne bane. Det eneste man i den situation kan være sikker på er, at der vil rejse sig en skov af små pegefingre, som gerne vil have love til at spille et sværere spil, fordi det jo ikke er sjovt, hvis man ikke kan dø i et computerspil.

Tænk hvor ulideligt det ville være at spille bold, og på forhånd vide at man havde vundet. Og tænk hvor ulideligt det ville være at spille computer uden at kunne tabe. Det ville jo svare til, at de en onsdag morgen kom på arbejde i Gauerlund, og på forhånd vidste, at det ville blive en god dag. Ganske uhyggeligt ville det være, og ingen ville formodentlig kunne holde tanken ud. Med mindre, selvfølgelig, den

naturlige, barnlige risikovillighed skulle være blevet kvalt i mødet med den kommunale evalueringskultur, så man er degenereret til pædagogisk forsvarsspil.

I en tid, hvor alle peger på vigtigheden af kompetence, kreativitet, innovation og foretagsomme borgere, er pædagogisk tilbageholdenhed vel så nogenlunde det sidste vi har brug for. Og konkurrencefrygtende elever og professionelle vel noget af det mest truende for fællesskabet, fordi de forholdsvis sjældent vil yde deres bedste. Konkurrence er en naturlig del af enhver velfungerende skoles hverdag – men kun for så vidt konkurrencen befordrer den enkelte via oplevelsen af, at der går sport i at honorere skolens krav – og i at selv finde på nyt som de ikke havde tænkt på ned i skolen. Og kun for så vidt det står lysende klart for enhver at fællesskabets succes står og falder med den enkeltes, hvorfor der må være en værdig hverdag for enhver elev og enhver professionel i skolen.

Der skal som bekendt mange velspillende musikere til at opføre en symfoni – men blot en enkelt dårlig til at ødelægge den. Sådan er det på en måde også i en skole, som forsøger at leve op til lovens ånd såvel som bogstav: Der skal meget til for at få en skole til at lykkes – og ikke ret meget til at forhindre det. Filosofen K. E. Løgstrup mente, at skolen var det det umuliges kunst, men jeg tror, der er langt mere perspektiv i at betragte den enkeltes muligheder som grundlag for pædagogisk kunst. Som de så fornemt forsøgte i Plan B og SKOLEN.